

Verba manent quoque

Joan Martí i Castell

Director del seminari

Al principi fou el *verb*, la paraula... És obvi que les llengües serveixen principalment per a l'ús en l'oralitat. L'escriptura és una codificació ulterior feta a partir de la parla, la qual apareix històricament per la necessitat social de la fixació principalment d'alguns tipus de missatge, perquè restin, perquè no siguin massa efímers. És cert que la història lingüística de qualsevol idioma arriba al seu zenit quan ha assolit la possibilitat de plasmar mitjançant la lletra l'expressió de qualsevol argument i en qualsevol registre, sense excepcions. Tanmateix, la rellevància que s'ha concedit a aquest recurs –*verba volant scripta manent* ('les paraules volen, els escrits romanen')– avui no és igual d'evident que en el moment en què es creen convencions gràfiques, en què comencen a aparèixer els manuscrits i, sobretot, en què s'esdevé la revolució en el món de la comunicació pel descobriment de la impremta.

Les persones, arreu, principalment parlem i, en comparació, escrivim moltíssim menys. En la interlocució, la presència física permet generalment la interacció consegüent: els qui conversen són tots alhora emissors i receptors en un moment concret, la qual cosa permet la utilització de procediments que acaben integrant-se com a complements sovint essencials a les distintes llengües: el to, el gest i la mirada acompanyen els enunciats verbals i els atorguen uns valors semàntics que poden ser tan decisius com els mateixos signes lingüístics.

L'anomenada *societat de la informació* ha accentuat el valor persuasiu, directe, de l'oralitat, amb les possibilitats tecnològiques que estalvien l'escriptura: des del telèfon fins a les videoconferències, passant pels mitjans de comunicació audiovisual. Es llegeix poc, entre altres causes, perquè és més còmode escoltar la ràdio o escoltar i veure la televisió. És clar que l'oralitat d'aquests mitjans de comunicació no permet fàcilment la interacció, o, com a molt, l'admet però amb l'inconvenient d'allò que ha

de ser diferible; la possibilitat de la intervenció simultània és tan ostensiblement desequilibrada des de tots els punts de vista a favor dels qui dirigeixen els mitjans, que no val la pena de considerar-la.

L'oralitat, doncs, gràcies a les noves tecnologies, ha recuperat la condició de ser l'instrument més adequat per a la manipulació de la informació, en detriment, però —lamentablement—, de l'ús de la lletra escrita per a la lectura individual, reflexiva i amb la possibilitat de fer-ne relectures en moments diferents, malgrat que en aquest cas sí que és difícil o impossible d'adreçar-se a l'emissor.

En un altre sentit, la ràdio i la televisió —a més del cinema, ara d'alt consum domèstic—, amb la substitució del text escrit, s'han convertit en els referents principals per a establir l'estàndard i la normativa dels idiomes: a la manipulació ideològica —en el sentit més neutre de *manipulació*—, hem de sumar-hi l'extensió de models d'ús lingüístic, imparables des de l'ensenyament i des dels llibres de preceptiva gramatical.

El seminari sobre *L'oralitat i els mitjans de comunicació*, organitzat pel Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona - Centre Ernest Lluch amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Catalans, i celebrat al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona els dies 17 i 18 de juliol de 2002, fou una reflexió sobre els avantatges i els inconvenients de l'oralitat en els mitjans de comunicació; sobre la instrumentalització de què són objecte al servei de la ideologia dominant en cada grup que controla una cadena o una emissora; sobre les dificultats objectives que representa per als professionals l'espontaneïtat de parlar sense traduir d'una redacció escrita; sobre la capacitat i la llibertat de la improvisació; sobre les relacions dels guions i les pautes preconcebudes i la seva plasmació en el parlar; sobre els graus de formalitat en l'oralitat, i també sobre la funció determinant que té quant a l'extensió de la competència lingüística d'una comunitat en l'idioma propi.

La cloenda del seminari, a càrrec del doctor Joan Trullén, director acadèmic del CUIIMPB - Centre Ernest Lluch, va palesar que l'alta qualificació professional dels professors participants, així com la diversitat d'experiències i, doncs, de punts de vista des de l'òptica de cadascun d'ells, va permetre assegurar una aproximació rigorosa a aspectes diferents del recurs a la llengua parlada en els mitjans de comunicació.